«فصل چهارم»

نکات ادبی، دستوری، معنی و مفهوم

درس دهم «قلم سحرآمیز» - «دو نامه» - «حکایت»

سید جمال الدین اسدآبادی : مردی آزادی خواه و دارای افکار و عقاید سیاسی، فلسفی و اجتماعی، طرفدار استقرار آزادی در کشورهای شرقی و ایجاد وحدت میان مسلمانان و تشکیل اتحادیه دولت های اسلامی بود.

در پاریس روزنامه «عروه الوثقی» را منتشر کرد و به سیاست انگلستان در شرق حمله کرد و در سال ۱۳۱۴ در استانبول مسموم شد.

کمال الدین بهزاد: نقاش و مینیاتور ساز مشهور اواخر عهد تیموری و اوایل دوره صفوی، لقب وی کمال الدین و از مردم هرات و شاگرد سید احمد تبریزی بود.

شاه طهماسب اول نزد بهزاد نقاشی می آموخت.

رساله قشیریه: نوشته ابوالقاسم قشیری از عارفان قرن پنجم .

اصل کتاب به زبان عربی است و یکی از شاگران قشیری آن را به زبان فارسی برگردانده است.

موضوع کتاب معرفی برخی از بزرگان عارف و شرح اصطلاحات و الفاظ رایج میان آنان است. این اثر با تصحیح استاد فروزانفر به چاپ رسیده است.

«معنی جمله های دشوار»

ای هدهد صبا به سبا می فرستمت بنگر که از کابه کجا می سپارمت

معنی: ای نسیم صبا (باد صبح گاهی) که مانند هد هد ،پیام رسانی ، تورا به سرزمین سبا می فرستم نگاه کن که تورا از این جایگاه پست به درگاه والای معشوق می فرستم

آرایه ادبی: هد هد صبا : اضافه تشبیهی/(صبا به هد هد تشبیه شده) تلمیح به داستان سلیمان (ع) و بلقیس که هد هد پیام آور آن بود / صبا : نماد پیک و پیام رسان / صبا و سبا : جناس / سبا و کجا : قافیه / می فرستمت ردیف

حیف است طایری چو تو در خاکدان غم زین جا به آشیان وفا می فرستمت

معنی: حیف است که پرنده ای مثل تو در این دنیای غم انگیز بماند ، بنابر این تو را به سرزمین وفا (سرزمین معشوق) می فرستم

آرایه ادبی: خاکدان غم : دنیا ، جهان / طایر ، آشیان : مراعات النظیر / آشیان وفا : اضافه تشبیهی

«بسم اللّه الرّحمن الرّحیم، الیوم ... استعمال توتون و تنبا کو، در حکم محاربه با امام زمان صلوات اللّه و سَلامُهُ عَلَیه است »

معنی: به نام خداوند بخشنده مهربان امروز مصرف کردن توتون و تنباکو ، مانند جنگیدن با امام زمان _درود و سلام خدا بر او باد _ است

شاه به تنگنا افتاد و توطئه انگلیس شکست خورد

معنی : شاه به سختی افتاد و نقشه انگلیس شکست خورد

حکایت نامه خوش:

آن کاغذ را معطر گرداند و اندر شکاف دیوار نهاد تا از آسیب پای رهگذران در امان باشد

معنی: آن کاغذ را با عطر خوش بو گرداند و در شکاف و درز دیوار قرار داد تا از برخورد پای عابران در امان با

لغات مهم :

قلم سحرآمیز:

۱. چالدران : یکی از شهر های آذربایجان غربی
۲. توده : هر چیزی روی هم ریخته باشد
۳. هد هد: شانه بهسر ، مرغ سلیمان
٤. صبا : باد خنکی که از جانب شمال شرقی می وزد
٥. سبا: نام سرزمینی در عربستان قدیم که ملکه آن بلقیس بود
٦. طایر: پرنده
۷. دلیرانه : شجاعانه
۸. خاکدان : محل ریختن خاکروبه / در این درس منظور دنیاست
۹. آشیان: آشیانه

دو نامه:

۱. استعمار: آبادی خواستن ، این واژه در مفهوم سیاسی به معنی تسلط کشوری قدرتمند بر کشوری ضعیف است به قصد استفاده از منابع طبیعی و ثروت کشور ضعیف .
۲. بیداد گری: ستمگری و ظلم
۳. نیرنگ: سِحر و جادو
٤. مرجع تقلید : مجتهدی که در مسائل دینی از او تقلید می کنند
٥. تحریم: منع کردن ، محدود کردن و جلوگیری کردن
٦. فتوا: رای عالم دینی در حُکم شرعی
۷. صادر کردن : ابلاغ کردن امری بصورت کتبی یا شفاهی
۸. استعمال : به کار بردن ، استفاده ، معمول داشتن
۹. در حکم : مثل ، مانند
۱۰. مُحاربه: با یکدیگر جنگیدن
۱۱. قلیان: وسیله دود کردن تنباکو
۱۲. تنگنا: سختی
۱۳. توطئه: نقشه کشیدن برای نابودی کسی یا چیزی / ساخت و پاخت کردن
۱٤. عارف : دانا و خداشناس
۱٥. صلوات الله وسلامه علیه : درود و سلام خدا بر او باد
۱٦. سحر آمیز: آمیخته به جادو
۱۷. طبیب: پزشک

حکایت:

۱. معطر: خوش بود
۲. آسیب: بر خورد ، تماس
۳. در امان بودن : مصون و محفوظ بودن
٤. ندایی: صدایی بلند
٥. حرمت : احترام ، عزت
٦. اندر: در

پاسخ خودارزیابی:

۱.سید جمال الدین اسد آبادي در چه زمینه هايي استعداد داشت؟
-۱زبان آموزي ۲-سخنوري ۳-بحث با دیگران ٤-تاثیر گذاري سخن

۲.چه رابطه اي بین شعر حافظ ونقاشي کمال الدین بود؟
شاه اسماعیل در آستانه شکست ومرگ بود وکمال الدین عکس پرنده اي را کشید که در حال اوج گرفتن است ودو بیت حافظ را خواند ومنظورش این بود که این دنیاي پست ارزش ماندن ندارد. و تو که مانند پرنده آزاد و رهایي هستي باید به فکر رهایي از بند و اسارت دنیا باشي. زیرا مرگ تو را به عالمي مي برد که در آن آزاد و آسوده خواهی بود

۳.چرا روحانیت و چهره هاي علمی-فرهنگی تاثیر بیشتري در جامعه دارند؟
آن ها به دلیل مطالعه وشناختی که از محیط جامعه و نیازهاي آن دارند می دانند که در هر شرایطی جامعه به چه چیزی نیاز دارد.

٤. از دیوان حافظ متن شعر ای هد هد صبا به سبا میفرستمت را پیدا کرده و قافیه ان را مشخص کنید .
(انجام شود)

٤.در جنگ چالدران چه کسي با شاه اسماعیل و سربازانش بود؟ چه کسي زخمي شد؟
-۱کمال الدین بهزاد همراه آنها بود. ۲-یکي از سربازان زخمي شد.

پاسخ فعالیت های نوشتاری:

۱ _ در متن درس دو واژه بیابید که شکل نوشتاری و گفتاری آن مثل «شنبه» متفاوت باشد .

پاسخ: استانبول ، استامبول/ وقتی ، وختی

۲_در هر یک از جمله های زیر گروه اسمی و وابسته های ان را مشخص کنید
شعر زیبا هم در گزینش لفظ و هم در بیان معنا توجه مخاطب را بر می انگیزد.
میرزای بزرگ مرجع شجاع فتوای تاریخی را نوشت .

پاسخ: گروه های اسمی:

شعر زیبا (شعر هشته / زیبا : وابسته) گزینش لفظ (گزینش : هسته/ لفظ: وابسته) بیان معنا (بیان : هسته/ معنا : وابسته)
توجه مخاطب(توجه : هسته / مخاطب: وابسته)
میرزای بزرگ (میرزا: هسته/ بزرگ : وابسته) مرجع شجاع (مرجع : هسته/ بزرگ: وابسته) مرجع شجاع (مرجع : هسته/ شجاع: وابسته) فتوای تاریخی(فتوا: هسته/ تاریخی: وابسته)

۳_در نمونه های زیر جناس را بیابید

الهی چون تو حاضری ، چه جویم و چون تا ناظری چه گویم ؟

سور چمان من چرا میل چمن نمی کند همدم گل نمیشود یاد سمن نمی کند

نه هرچه قامت مهتر، به قیمت بهتر